

KAKO TRAMP?

Miloš Perović

Čitav (neo)liberalni establišment je šokiran ishodom američkih predsedničkih izbora na kojima je desničarski populist, multimilioner i, generalno opskuran tip, Donald Tramp pobedio Hilari Clinton, favoritkinju istog tog establišmenta. Šok se najčešće artikuliše kroz dva pitanja – kako je moguće da takav tip postane predsednik jedne toliko velike i važne države kakve su Sjedinjene Države i kuda to ide svet sa ovakvom političkom odlukom?

Prost odgovor na ova, zapravo, naivna pitanja jeste da Trampova pobjeda predstavlja logičan ishod epohe u kojoj živimo. Kritičku analizu naše epohe, tj. kapitalizma, temeljno je proveo Karl Marks pre više od 150 godina. Bez obzira šta su od tada do danas činili apologeti kapitalizma da ideološki neutrališu ovu kritičku misao, praksa ovog sistema neprestano je potvrđuje tačnom. Naime, kapitalistički ekonomski sistem počiva na privatnom vlasništvu kao apsolutnom principu. Iz ovog principa proističe i odgovarajuća podjela rada u okviru koje se javlja jasna razlika između radnika, odnosno onih koji proizvode, i kapitalista, odnosno vlasnika sredstava za proizvodnju. Ovako postavljen odnos u procesu rada nužno proizvodi nerešivi konflikt građanskog društva. Ova napetost između rada i kapitala može se nazvati permanentnom krizom kapitalizma.

Naravno, ovu nerešivu aporiju kapitalizam uspeva da amortizuje na razne načine. U okviru ovog globalnog društveno-ekonomskog sistema egzistiraju njegov centar i periferija. Centralne zemlje kapitalizma, među kojima su Sjedinjene Države danas ubedljivo dominantne, napetosti unutar svog društva rešavaju izvozeći ih na periferiju. Krupna industrija kao glavni faktor privrede izvozi se u zemlje periferije čime se postiže smanjenje cene rada što dovodi do porasta profita. Na osnovu ovoga se kod kuće pokreće nova industrija unutar tercijarnog sektora delatnosti kojim apsolutno dominira bankarstvo. Takođe, kapitalistički centar klasičnim imperijalnim metodama eksploatiše energetska bogatstva periferije od kojih dobro zavisi njegovo funkcionisanje. Tako se relativna stabilnost kapitalizma javlja kao privid, što se posebno manifestuje kroz njegove gotovo ciklične ekonomske krize, od kojih se poslednja izazvana 2008. godine neizmernom pohlepom finansijskog, bankarskog sektora. Ova kriza dodatno je zaoštrila društvene odnose. Striktne mere štednje koje su sprovedene u proteklih gotovo deceniju najviše su pogodile srednju klasu, ostavljajući bankare na istovetnim pozicijama, iako je kriza izazvana upravo njihovim delovanjem. Tako je „Rojtersova“ anketa sprovedena neposredno pred ove izbore na uzorku od 10 000 američkih građana pokazala da 75% ispitanih misli da „Amerika treba snažnog lidera koji će zemlju povratiti iz ruku *moćnih i bogatih*“, da 72% misli da je „američka ekonomija postavljena tako da pogoduje *moćnim i bogatim*“, te da 68% misli da „tradicionalne partije i političari ne zanimaju ljudi poput mene“. Ovo jasno pokazuje da je nezadovoljstvo postojećim ekonomskim sistemom veoma zastupljeno u američkom društvu i da se značajnoj većini stanovništva ne obraća nijedna od dve najveće partije. Dakle, nezadovoljstvo

političkim i ekonomskim elitama najmoćnije zemlje sveta naprosto kuva ispod površine, a nosilac tog nezadovoljstva je osiromašena srednja klasa.

Ovde dolazimo do pitanja alternative postojećem sistemu, što je, zapravo, ključno pitanje naše epohe. Postoje dve alternative kapitalizmu, desna i leva: razne forme konzervativizma i nacionalizma koje nužno završavaju u nekoj formi fašizma koji, u stvari, ne predstavlja nikakvu alternativu postojećem sistemu jer zadržava kompletan model kapitalističke ekonomije zatirući prethodno ostvaren stepen građanskih sloboda, i socijalizam (komunizam), koji u prvi plan stavlja prevladavanje postojećih nejednakosti kroz ukidanje kapitalističkih ekonomskih odnosa. Drugim rečima, socijalizam nudi humani izlaz iz realiteta kapitalizma kroz njegovo ukidanje, dok fašizam predstavlja anti humano održavanje postojećeg.

Danas, međutim, u čitavom tzv. zapadnom svetu ne postoji nikakva iole relevantna radikalno leva politička snaga. Rezultat je to višedecenijskog agresivnog zatiranja svakog progresivnog kritičkog mišljenja i svake radikalno leve politike. Najbolje se to ogleda kroz tzv. Teorije o totalitarizmu pomoću kojih se decenijama satanizuje ideja socijalizma kroz stavljanje ove ideologije u istu ravan sa fašizmom. Evropska unija je ovu degutantnu teoriju čak i materijalizovala u "Rezoluciji o evropskoj savesti i totalitarizmu" iz 2009. godine kroz koju se izjednačuje ideologija i praksa fašizma i komunizma. Time je pokušano ostvarenje potpune ideološke hegemonije liberalizma kojom je svaki pokušaj političkog organizovanja s leva gotovo kriminalizovan. To se najbolje videlo i na brutalnom slamanju blago leve, tradicionalne socijaldemokratske, politike grčke Sirize od strane Evropske unije i istovremeno tolerisanje ksenofobne politike Mađarske. Videlo se to i u sprečavanju blago levog Bernija Sandersa da se kandiduje za američke predsedničke izbore ispred Demokrata. Tako je moderna zapadna levica primorana da odbaci klasni aspekt iz svoje politike prebacujući se na polje tzv. identitetske politike, ne dovodeći u pitanje napetost koja egzistira u odnosu rada i kapitala, a koja je uzrok svih dubioza našeg vremena. Ovakav koncept moderne levice sveo je na realno beznačajan faktor u političkom životu, ostavljajući neispunjenim ogroman politički prostor na kom obitavaju oni kojima je život u kapitalizmu nepodnošljiv.

Upravo je ovo tlo na kom je iznikao Tramp. Nepostojanje progresivne leve politike nužno vodi ka tome da se konzervativizam, nacionalizam i latentni rasizam kombinovan sa socijalnom demagogijom predstavlja kao alternativa kapitalizmu. Zato je moguće da opskurni multimilioner nastanjen u „Trump Toweru“ na dan izbora uzvikne da je „vreme da američka radnička klasa uzvratiti udarac“ i pobedi. Ovo će neminovno dati dodatni „vetar u leđa“ svim desničarskim snagama širom planete, pri čemu posebno treba obratiti pažnju na fašistički „Nacionalni front“ Marin Le Pen koji bi ubrzo vrlo lako mogao postati najjača partija u Francuskoj.

Zato se valja setiti stare Roze Luksemburg koja je još 1916. godine u spisu „Križa socijaldemokratije“ pisala: „Friedrich Engels jednom je rekao: građansko društvo stoji pred dilemom – ili prijelaz u socijalizam ili ponovni pad u barbarstvo. Što znači „ponovni pad u barbarstvo“ na našoj razini evropske civilizacije? Svi smo mi zacijelo te riječi čitali i ponavljali

ih sve do sada ne razmišljajući, ne naslućujući njihovu strašnu zbiljnost. Pogled unaokolo u ovom trenutku pokazuje što znači povratak građanskog društva u barbarstvo. Ovaj svjetski rat – to je ponovni pad u barbarstvo. Trijumf imperijalizma vodi uništenju kulture... Danas dakle stojimo, upravo kao što je Engels prorekao prije jednog ljudskog vijeka, prije četrdeset godina, pred izborom: ili trijumf imperijalizma i propast svake kulture kao u starom Rimu, pomor pučanstva, opustošenje, degeneracija, veliko groblje. Ili pobjeda socijalizma, to jest svjesne borbene akcije međunarodnog proletarijata protiv imperijalizma i njegove metode: rata. To je dilema svjetske povijesti, jedno ili-ili na čijoj se teulji plitice kolebaju dršćući pred odlukom klasno svjesnog proletarijata. Budućnost kulture i čovječanstva ovisi o tomu hoće li proletarijat muški odlučno baciti na pliticu svoj revolucionarni bojni mač. U ovom ratu imperijalizam je pobijedio. Njegov krvavi mač kojim mori narode brutalnom je prevagom povukao pliticu u ponor jada i srama. Taj jad i taj sram može se poništiti samo tako da se od rata i u ratu naučimo kako proletarijat iz sluge u rukama vladajućih klasa izrasta u gospodara vlastite sudbine.”